УДК 347.129
DOI https://doi.org/10.32782/klj/2026.3.2

Бичков І. Г.,
кандидат юридичних наук, суддя
Ковпаківського районного суду м. Суми
ORCID: 0009-0002-2459-5371

ЧИ МОЖЛИВА ЗАМІНА ПРОФЕСІЙНО-ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ СУДДІВ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ: РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ ПЕРСПЕКТИВА?

Анотація. У статті проведено дослідження процесу впровадження новітніх інформаційних технологій у сферу сучасного правосуддя. Метою статті є дослідження розвитку концепції електронного суду та електронних засобів доказування з точки зору професійно-правової свідомості суддів та перспектив щодо можливої заміни людини-судді штучним інтелектом з його інформаційно-андроїдними технологіями. Проаналізовано законодавчий процес розвитку електронного суду в Україні та нормативно- процесуальне закріплення поняття «електронні докази». В статті проводиться думка про те, що «електронний суд» сприяє боротьбі з корупцією у сфері правосуддя, оскільки в ході такого процесу відсутнє безпосереднє спілкування і особиста безпосередня взаємодія між сторонами судової справи, кожна із яких зацікавлена в позитивному для неї результаті. Такий підхід підвищує авторитет суду, який на сьогодні за даними соціологічних опитувань має доволі низький рейтинг. В той же час в роботі підкреслюється, що «довіра до суду» є змістовно ємким поняттям, оскільки воно охоплює як професіоналізм, так і моральності кожного судді, які формуються на основі його внутрішнього переконання. В той же час яких би висот у технологічному розвитку не досягло інформаційне суспільство, штучний інтелект, андроїдно-роботизовані системи замінити людину-суддю вони не зможуть, як не зможуть замінити процес правозастосування, висновки експертів у галузі права, оскільки вони завжди будуть виконувати лише допоміжно-правову роботу як у сфері доказування так і правозастосування.

В роботі підкреслюється, що саме високий рівень професійно-правової свідомості суддів, їх моральність і культура, психологічна стійкість і внутрішня ідеологія є основою до впровадження панування права в суспільстві, а відтак підмінити суддю-професіонала за рахунок електронного формату правосуддя, електронних засобів доказування, експортних висновків галузі права неможливо. Крім того, заміна «живого» судді «штучним» буде суперечити морально-етичним принципам суспільства, за якими штучне творіння не може судити свого творця, оскільки в іншому випадку це вказуватиме на наявність у електронно-цифрового програмного продукту остаточної юридичної влади над людиною-творцем. На відміну від людини-судді штучний інтелект працює за рахунок сформованих алгоритмів, навчальних даних та статистичних моделей і не має моральних та емпатичних критеріїв оцінки засобів доказування, а відтак штучний інтелект не несе відповідальності за згенеровані ним висновки.

Ключові слова: *професійно-правова свідомість суддів, правозастосування, суспільна правосвідомість, електронний суд, електронні докази, висновки експерта, правосуддя, засоби доказування, справедливість, штучний інтелект.*

Bychkov I. H. Is the replacement of judges' professional legal consciousness by artificial intelligence possible: reality or prospect?

Abstract. The article examines the process of introducing modern information technologies into the field of contemporary justice. The purpose of the article is to examine the development of the concept of the electronic court and electronic means of evidence from the perspective of judges' professional legal consciousness and the prospects for the possible replacement of a human judge by artificial intelligence with its information-and-android technologies. The legislative process of the development of the electronic court system in Ukraine and the procedural and regulatory consolidation of the concept of «electronic evidence» are analyzed. The article argues that the «electronic court» contributes to combating corruption in the field of justice, since this process eliminates direct communication and personal interaction between the parties to court proceedings, each of

© Бичков І. Г., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

whom is interested in obtaining a favorable outcome. Such an approach increases the authority of the judiciary, which currently has a rather low level of public trust according to sociological surveys. At the same time, the paper emphasizes that «trust in the court» is a concept with substantial content, as it encompasses both the professionalism and morality of each judge, which are formed on the basis of their inner conviction. At the same time, regardless of the level of technological development achieved by the information society, artificial intelligence and android robotic systems cannot replace a human judge, just as they cannot replace the process of law enforcement or expert legal opinions, since they will always perform only auxiliary legal functions both in the field of evidence and law enforcement.

The paper emphasizes that a high level of professional legal consciousness of judges, their morality and culture, psychological stability, and internal ideology constitute the foundation for establishing the rule of law in society. Therefore, it is impossible to replace a professional judge through electronic justice formats, electronic means of evidence, or expert legal conclusions. Moreover, replacing a «living» judge with an «artificial» one would contradict the moral and ethical principles of society, according to which an artificial creation cannot judge its creator, since otherwise this would mean granting ultimate legal authority over humans to an electronic-digital software product. Unlike a human judge, artificial intelligence operates on the basis of established algorithms, training data, and statistical models and lacks moral and empathetic criteria for evaluating evidence; therefore, artificial intelligence does not bear responsibility for the conclusions it generates.

Key words: *professional legal consciousness of judges, law enforcement, public legal consciousness, electronic court, electronic evidence, expert opinions, justice, means of proof, fairness, artificial intelligence.*

Постановка проблеми. Історія правосуддя засвідчує той факт, що процесуальний механізм послідовностей судових засідань, назва процесуальних документів, сторін, процесуальних принципів та інститутів тощо мають природно-однотипний характер, а відтак вони притаманні різногалузевому правосуддю не лише нашої держави, а і всіх держав світу. В той же час це не означає того, що формат судових засідань, засобів доказування як і сам механізм правозастосування є назавжди статичним і незмінним. Навпаки. Розвиток комп'ютерно-інформаційних технологій, роботизованих (андроїдних) систем, штучного інтелекту сприяють розвитку нової форми суспільного спілкування, яка має свій електронний формат, який стрімко набуває своєї суспільної адаптації і з цих підстав поступово починає проникаючи в одну із найконсервативніших структурованих суспільних систем, якою є сучасне правосуддя. Саме на основі такого розвитку ми сьогодні отримали електронний суд, а процес доказування все більше наповнюється електронними доказами. Штучний інтелект сьогодні стає допоміжно-консультативною платформою для суду. Здається, що позиції класичного суду як історичної основи правосуддя починають слабнути, а притаманна суддям професійно-правова свідомість може бути замінена професійно-інтелектуальною складовою роботизованої системи. При цьому, висновки експертів у галузі права можуть бути замінені штучним інтелектом, а відтак правозастосування норм права та судової практики може перейти в цифровий формат електронного правосуддя. Разом з тим сучасна реальність поки що не засвідчує той факт, що електронний формат судових процесів, штучний інтелект, різного роду роботизовано-андроїдні технології можуть навіть у середньостроковій перспективі замінити людину-суддю, яка наділена природною самосвідомістю, розумінням суті суспільної моралі, природи тих чи інших суспільних відносин, звичаїв та народних традицій. Все це є основою до формування професійно-правової свідомості суддів як живого широкоформатного мислення з можливістю аналітичної, професійно-правової оцінки тих чи інших фактів та обставин. І все це охоплюється набуто-усвідомленими знаннями суддів, які ґрунтуються на життєвій практиці та життєвому досвіді, обумовленому культурологічною основою живої людини. Електроні роботизовано-андроїдні технології, штучний інтелект, не дивлячись на їх потужний об'єм інформаційно-електронної пам'яті, що є привабливим і для сфери правосуддя, все ж ніколи не зможуть мати абсолютно точної сумісності із свідомістю людини-судді, оскільки основою правосуддя з точки зору його справедливості є внутрішнє переконання людини-судді, обумовлене перш за все його людською професійно-правовою свідомістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійно-правової свідомості людини-судді та гіпотетичних можливостей

щодо послаблення її безпосереднього впливу на правосуддя за рахунок введення в нього великої частки сучасних інформаційно-електронних технологій, на жаль, присвячено небагато наукових робіт, серед яких зокрема є роботи Н. В. Кушакової-Костицької (2013), І. О. Ізарова (2014), В. Г. Іванова, М. Г. Любарського, М. В. Гвозенка (2015), Л. М. Нікольської (2022), Л. В. Кожевнікової (2023), М. М. Ясинка (2025) та ін. В той же час питання професійно-правової свідомості суддів на фоні інформаційних технологій, штучного інтелекту, які сьогодні проникають у сферу сучасного правосуддя, все частіше і частіше зіштовхуються із суспільною думкою про те, чи можлива заміна людини-судді новітніми інформаційними платформами чи роботизовано-андроїдними технологіями, штучним інтелектом тощо? Сьогодні цим питанням майже не присвячено наукових робіт, хоча проблема безумовно має місце. Від так вона потребує наукової дискусії з цього непростого питання.

Виклад основного матеріалу. Стрімкий розвиток інформаційних технологій сприяв широкому їх впровадженню у сферу сучасного правосуддя. Це стало беззаперечним фактом, оскільки жодне судове провадження, незалежно від його галузевої підвідомчості сьогодні не обходиться без таких понять як «електронний суд», «електронний доказ», «електронне фіксування судового процесу», «відеоконференція», «електронний кабінет», «електронна копія судового рішення», «електронний підпис» тощо. Це означає, що електронні технології поступово починають набувати все більшої і більшої ваги, запроваджуючись не лише у сферу судового доказування, його фіксації, відеоконференцій, а і дають можливість до створення нової «повнокровної» форми правосуддя, якою є електронний суд. У зв'язку з цим виникає закономірне питання: а чи можлива заміна людини-судді з її професійно-правовою свідомістю, зміст якої формується на суспільно-природній основі, штучним, роботизовано-андроїдним форматом з його об'ємною електронно-накопичувальною різнокластерною інформацією?

Можливо, на сьогодні це питання ще видається як суто риторичне і занадто дискусійне, але тенденції розвитку інформаційних технологій, технологій у сфері супер-штучного інтелекту, квантових технологій вказують на те, що виключити з обговорення це питання вже неможливо, оскільки те, що ще вчора здавалося неможливим, сьогодні вже набуває реальних обрисів. Ми не говоримо про те, що це вже буде завтра, але сьогодні є необхідність у розумінні межової допустимості штучного розуму у сферу сучасного правосуддя з тим, щоб не бути поглиненим, навіть випадково, цифровим інтелектом розумної машини. Сьогодні ми можемо говорити про те, що принцип безпосередності, усності, принцип живої змагальності сторін, принцип верховенства права з його природною справедливістю і роль суду з його професійно-правовою свідомістю не відходять на другий план. Більш того, сьогодні роль суддів як організаторів, керівників і контролерів судових засідань ще більше посилюється, а вимоги до їх професійно-правової свідомості лише підвищуються. І в цьому плані технічний звукозапис судового засідання, режим відеоконференцій, електронні засоби доказування, електронні позови, відзиви, відповіді на відзив заперечення, клопотання, електронні підписи тощо кожного разу потребують пильної уваги в першу чергу з боку суддів. І це є першою проблемою для електронного правосуддя, оскільки збереження інформації від її навмисного чи ненавмисного пошкодження чи її деформації або знищення під час кібератак чи несанкціонованого проникнення в систему правосуддя тощо потребує з одного боку персональної відповідальності всіх працівників суду, в тому числі і суддів, а з іншого така система повинна мати надійну систему електронного захисту, яка в той же час потребує свого постійного оновлення.

Суспільство сьогодні не може ігнорувати розвиток інформаційний-технологій, штучного інтелекту, як не може ігнорувати такий розвиток і сфера державного, муніципального управління, судова, правоохоронна системи тощо.

Саме з цих підстав 12 грудня 2003 року ООН було прийнято Декларацію про «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання нового тисячоліття» [1]. Дану декларацію було підтримано і Комітетом Міністрів Ради Європи в його Рекомендаціях у сфері

розвитку електронної демократії 18 лютого 2009 року [2].

21 грудня 2003 року Європейський Союз прийняв «Стратегію електронного правосуддя на 2014-2018 роки», метою якої було запровадження єдиного інформаційного простору у сфері електронного правосуддя з широким впровадженням відеоконференцій, системи безперервного та безпечного обміну судовими документами між судами [3].

В 2012 році в Україні було розроблено Концепцію «Електронний суд» [4], а також Концепцію галузевої програми щодо інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи [5].

В розвитку концепції «Електронний суд» 31 травня 2013 року Державною судовою адміністрацією було видано наказ № 72 «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу (на сьогодні він втратив чинність) [6], а 20 травня 2015 року було затверджено Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних інститутів на 2015-2020 роки [7], яку було розвинуто і продовжено в подальшому Указом Президента від 11 червня 2021 р. № 231/2021 «Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки» [8].

Отже, концепція щодо розвитку електронного суду набула своєї практичної реалізації не лише у форматі електронного судового засідання, але і у форматі електронних доказів, поняття яких закріплено сьогодні в ч. 2 ст. 76 ЦПК України, де окрім класичних видів засобів доказування містяться і електронні засоби доказування, під якими розуміється «інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі.» (ст. 100 ЦПК України).

На думку О. В. Мороза електронні докази – це нематеріалізована форма фіксування інформації, яка створена інтелектуально за допомогою технічних засобів і розміщена на різних матеріалізованих електронних носіях [9, с. 137-138].

Питання «Електронного суду» та електронних доказів є непростим як з точки зору організації судового процесу, так і ідентифікації електронних засобів доказування, механізму їх збору та оцінки, допустимості їх у сферу доказового процесу. В той же час все це, у своїй сукупності, вказує на те, що в Україні є явний тренд на «зміну ландшафту» сьогоднішнього правосуддя, який спрямований перш за все у сферу електронної оперативності та ефективності судових процесів. В той же час оперативність та ефективність електронного правосуддя жодним чином не зможе замінити професійно-правову свідомість суддів з їх природно-вольовою складовою, оскільки штучний інтелект, навіть при наявності супер-мовної його моделі все одно не буде мати своєї усвідомлено-вольової складової. Це завжди буде згенерований електронний алгоритм. І хоча сьогодні законодавець поступово починає формувати певні складові електронного правосуддя, але їх суть в першу чергу спрямована на прискорення динаміки та ефективності правосуддя, і в той же час його мета полягає у мінімізації безпосереднього спілкування сторін із судом з метою послабити можливість корупційних проявів у сфері правосуддя.

Історія засвідчує, що суспільство тисячоліттями запроваджувало різні форми і методи боротьби з корупцією в правосудді: від тілесних покарань суддів, штрафів, до їх смертної кари. Практика показала, що ці та інші традиційні методи боротьби з корупцією, які історично культивувалися в суспільстві, не є достатньо ефективними, оскільки безпосереднє надмірне спілкування суддів із учасниками судового процесу завжди залишає по собі певний спектр для корупційного прояву. І хоча корупційний прояв часто обумовлений високим рівнем своєї утаємниченості, але реальність все ж засвідчує, що видимість таких проявів у сфері правосуддя проявляється у нелогічних текстах вироків, судових рішень, постанов та ухвал як з точки зору правозастосування, так і з точки зору результатів розгляду судових справ. Отже «корупція має свою живучість не тому, що змінюються суспільні відносини, чи змінюються назви посад… а тому, що

питання моральності, справедливості починає нівелюватися в обмін на матеріальні блага, які сприймаються чиновниками як безмежне джерело насолоди, вважаючи, що саме таке благо і є тим щастям для них самих та членів їх сімей» [10, с. 659]. Ось чому високий рівень професійно-правової свідомості людини-судді є ключовою складовою сучасного правосуддя.

На думку А. Закалюка саме в цьому в Україні існує актуальна суспільна проблема, яку можливо розв'язати шляхом поліпшення якісної професійної освіти та підбору якісного складу суддів, що є основою до запобігання фактів недоброчесності, неупередженості, відхилення від норм закону при відправленні правосуддя [11].

На цій проблемі сконцентрована вся увага і судово-правової реформи України, оскільки вона сьогодні стає ключовою вимогою Європейського Союзу на шляху вступу України до ЄС. Так, в 23 розділі першого кластера: «Судова влада та основоположні права» зазначається, що перед Україною стоїть вимога щодо системної та ефективної боротьби з корупцією у сфері правосуддя, що є основою до євроінтеграційної мети України [12]. Рівень суддівського професіоналізму в Україні дійсно є доволі високим, але він не є гарантією до формування у суддів високої морально-суспільної свідомості, високого рівня професійної справедливості та неупередженості, професійної чесності та непідкупності, що є основою для внутрішньо-свідомісного переконання суддів. Саме ці, нажаль, вразливі місця професійно-правової свідомості суддів на сьогодні є проблемними і часто унеможливлюють ухвалення вироків, постанов чи судових рішень на основі принципу верховенства права, справедливості, чесності та неупередженості.

Отже ухвалюючи судове рішення суддя, по суті, «сповідується» перед учасниками судового процесу та перед суспільством, що саме таке його рішення є законним, обґрунтованим та справедливим, оскільки воно пронизано духом права, моралі та ідеями верховенства права.

Безумовно, увесь цей комплекс суспільно-правових цінностей неможливо виміряти терезами. Суддя проявляє такі цінності на основі своєї аналітичної роботи, яка в подальшому набуває своєї публічності у змісті судових рішень, формуючи авторитет суду. В той же час авторитет суду – це комплексне поняття, яке не може зводитись виключно до соціологічних опитувань. Звісно, такі опитування відображають певний тренд суспільства, але не є визначальним. Авторитет суду формується за рахунок впровадження суддями своєї професійно-правової свідомості в матерію правосуддя. Саме така матерія, яка насичена професійністю, психологічною врівноваженістю, логічністю і неупередженістю суджень, щоденно оповиває процес розгляду цивільних, земельних, сімейних, трудових, житлових, господарських та кримінальних справ. При цьому судді у кожній справі кожного дня ставлять перед кожною із сторін спору, обвинуваченими, потерпілими одне і те ж запитання: Чи довіряєте Ви суду?

Поняття «довіра до суду» є доволі широкоформатним поняттям. Воно охоплює в собі як питання поваги до суду, так і питання його професійності, психологічної витримки, судової етики та культури спілкування. Навряд чи слушно про це говорити по відношенню до штучного інтелекту у разі розгляду ним судових справ, оскільки ціннісна складова поняття «довіра до суду» в цьому разі повністю нівелюється. Всі ці питання є надзвичайно важливими, оскільки вони є ключовими для правосуддя. Ось чому ми говоримо про те, що особа звертаючись до суду, йде до нього перш за все за справедливістю, оскільки саме по собі «законодавство не здатне усувати причини соціальних аномалій – воно здатне лише створювати умови для нормального життя людей» [13, с. 15].

В той же час у Звіті Європейської комісії про Україну 2025 р. зазначається, що рівень довіри громадськості до судової системи залишається дуже низьким [14]. Так, опитування громадської думки, яке було проведено Київським міжнародним інститутом статистики в період з 15.05.2025 по 03.06.2025 р. показало, що судам довіряє лише 17,3 % опитаних, недовіряє ж 71,1% респондентів [15, с. 38]. Таким чином незалежність, неупередженість, доброчесність суддів, їх моральність і професійність не можуть бути замінені виключно штучним електронним правосуддям з тих підстав, що

такий формат судочинства можна вважати таким, який не підриває довіру до суду. Це не так. Навіть виключно електронний формат правосуддя, за відсутністю в ньому природно-свідомісної волі людини-судді буде піддаватись ще більшій суспільно-правовій критиці, ніж це має місце сьогодні. Судді самі своїми знаннями, своєю повсякденною як суспільною поведінкою, так і професійною працею, своєю внутрішньою ідеологією формують поняття довіри суспільства до судової системи, що об'єктивно не буде притаманним для штучного правосудді. І це є важливо, оскільки практика показує, що саме суди своїми рішеннями, постановами та вироками нівелюють ту суспільну напругу, яка постійно виникає на рівні тих чи інших суспільних відносин, зберігаючи в такий спосіб суспільну єдність. Саме у зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність у чесному та справедливому діалозі права і його правозастосування, правосуддя і суспільства, кожного судді і справи, яку він розглядає.

Такий «суспільно-правовий статус суду вимагає від нього певної як професійної, так і суспільної репутації, яка вбирає в себе цілу систему цінностей як статутного, так і природного права. При цьому, в першому випадку мова іде про принципи як матеріального, так і процесуального права, які є політико-правовою базою, яку сповідує держава і відповідно до якої діє увесь механізм правозастосування, а в другому випадку природне право з його принципами чесності, справедливості, моральності підкреслює його раціональність, формуючи собою суспільно-правову свідомість по відношенню як до права, так і правозастосування» [16, с. 30].

Отже, замінити діючу людину-суддю за рахунок штучно-електронного формату правосуддя неможливо, ні за рахунок супер-штучного інтелекту, ні за рахунок електронних експертиз, які сьогодні виконуються штучним інтелектом, не дивлячись на те, що метою кожного експерта як і метою суду є точне встановлення тих чи інших юридично значимих фактів з письмовим їх обґрунтуванням в першому випадку експертом, а в другому – судом, досліджуючи таким чином в одній і тій же справі одні і ті ж факти, даючи їм оцінку: експерти – з наукової точки зору, суд – з точки зору права та практики його правозастосування. Безумовно, як експерти, так і судді своїми висновками впливають на зміст судового рішення. При цьому жоден з них не є зацікавленим в предметі спору чи в певному суб'єкті, учаснику судового процесу.

І хоча дослідження експерта і суду полягають у констатації того чи іншого факта, пов'язаного з пошуком нових відомостей (знань), які неможливо отримати в інший спосіб, але різниця між цими фахівцями в тому, що «місія експерта полягає в тому, щоб просвітити суд в галузі тих чи інших знань» [17, с. 12], а місія суду – в їх оцінці і співвідношенні до змісту досліджених ним засобів доказування.

Отже судова експертиза – це не підміна знань суду як і не є підміною процесуальних дій суду по встановленню тих чи інших фактів. Це спеціальні наукові дослідження, які проведені певним спеціалістом, в тому числі і з застосуванням штучного інтелекту з метою отримання знань по встановленню тих чи інших фактів чи обставин, дій чи подій, дій чи бездіяльності, а відтак експертиза є засобом доказування, висновки якої оцінюються судом у контексті з іншими засобами доказування. Безумовно це вимагає від суду професійного підходу до оцінки висновків судової експертизи на предмет її законності, належності, допустимості та достовірності.

В той же час висновок експерта в галузі права є відомостями по алгоритму правозастосування у сфері аналогії закону чи аналогії права, аналізу змісту норм іноземного права. Безумовно, це є приватною науково-обґрунтованою думкою, спрямованою у сферу правозастосування в конкретній судовій справі. Вона не є доказом, оскільки носить виключно тлумачно-нормативний характер і не пов'язана з певним аналізом і оцінкою тих чи інших засобів доказування. Разом з тим, висновки експертів в галузі права жодним чином не підміняють професійно-правову свідомість суддів. Вони лише дають реальну можливість розглянути процес правозастосування з підстав різного його підходу з тим, щоб дати найточнішу юридичну кваліфікацію тим чи іншим спірним правовідносинам.

Висновки. Сучасне правосуддя є однією із найскладніших і найдискусійніших систем, які урегульовують суспільні відносини, що

набули спірного характеру. Центром такого урегулювання є людина-суддя, яка виконувала такі функції тисячоліттями. Сьогодні ж на фоні стрімкого розвитку інформаційних технологій, штучного інтелекту, потужної квантової комп'ютеризації, андроїдних технологій, які починають свою експансію у сферу різноформатних суспільних відносин, в тому числі і у сферу правосуддя, дають підстави гіпотетично допускати, що такі технології в перспективі можуть замінити людину-суддю. До цього нашу думку підштовхує ціла система інформаційно-процесуальних інститутів, які вже апробовані і діють в сучасному правосудді. Відеоконференції, різноформатні електронно-процесуальні документи (позови, відзиви, відповіді на відзив, заперечення, судові рішення, ухвали, виконавчі документи), електронні докази, електронні підписи, електронні кабінети тощо формують собою електронний формат правосуддя.

В той же час це не означає того, що природно-психологічна складова внутрішнього переконання суддів, яка формується за рахунок професійно-правової свідомості, в основі якої лежить природна емоційна воля людини-судді, може бути замінена штучним інтелектом. Безумовно, інформаційні технології, навіть будучи посиленими штучним інтелектом, ніколи не будуть спроможними оволодіти природно-емоційною складовою, яка притаманна людині-судді, навіть якщо штучний інтелект і буде переважати її об'єм правових знань та знань судової практики. Штучний інтелект так і залишиться хорошою допоміжною професійно-інформаційною платформою, яка у своїй основі не зможе набути такі складні емоційно-психологічні категорії якими є співчуття, віра, верховенство права, чесність, моральність тощо.

Отже, суддівська професійно-правова свідомість – це не просто догматично-статична категорія, яка може формуватись штучним інтелектом, це завжди жива емоційно-правова свідомість людини-судді, обумовлена внутрішньою моральністю, справедливістю, чесністю та неупередженістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання нового тисячоліття: декларація ООН від 12 грудня 2003 року. URL: https://old.apitu.org.ua/wsis/dp?utm_source (дата звернення: 06.06.2026).

2. Стороженко Л. «Recommendation of the Committee of of Ministers to member states on electronic democracy» як глобалізаційний орієнтир нетократичного публічного управління. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. Випуск 5(71). С. 93–99.

3. Draft Strategy on European e-Justice 2014–2018. *Official Journal of the European Union* (2013/C 376/06). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj%3AJOC_2013_376_R_0007_01 (дата звернення: 08.06.2026).

4. Концепція електронного суду України: розробка ДП «Інформаційні судові системи». Київ, 2012. 30 с. URL: https://ukbs.org.ua/files/koncept_digital_ukr.pdf (дата звернення: 11.06.2026).

5. Концепція галузевої програми щодо інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи / Судова влада України –офіційний веб-сайт. URL: https://od.court.gov.ua/tu16/info_suddi/conzepcia (дата звернення: 11.06.2026).

6. Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу: Наказ Державної судової адміністрації України від 31 травня 2013 року № 72 / Судова влада України –офіційний веб-сайт. URL: https://rh.lv.court.gov.ua/sud1317/obmin (дата звернення: 11.06.2026).

7. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних інститутів на 2015-2020 роки: Указ Президента України від 20.05.2015 № 276/2015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/276/2015 (дата звернення: 11.06.2026).

8. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки: Указ Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#n10 (дата звернення: 11.06.2026).

9. Мороз О. В. Докази та доказування у спорах, що виникають із правовідносин оренди земель сільськогосподарського призначення: дис. … д-ра філос. у галузі 081 Право. Суми, 2025. 293 с.

10. Ясинок М. М., Ясинок Д. М. Корупція: історія, національне та міжнародне законодавство у її протидії та боротьбі. Development vectors: synergy of law, social guarantees, and geospatial dimensions of sustainable

development : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2026. С. 649–663. DOI https://doi.org/10.30525/978-9934-26-649-2-34

11. Закалюк А. П. Наукове обґрунтування законодавчого регулювання порядку добору та рекомендації до призначення кандидатів на посаду судді. *Вісник Академії правових наук України*. 2008. № 3 (54). С. 222–233.

12. Інформаційна довідка щодо переговорного розділу 23 «Судова влада та основоположні права» (у контексті ефективності судової системи та боротьби з корупцією). URL: https://research.rada.gov.ua/uploads/documents/33514.pdf (дата звернення: 16.06.2026).

13. Костенко О. В чому причина тотальної кризи «академічної доброчесності» сьогодення? *Юридичний вісник України* (16-31 грудня 2025 р.). № 26 (1559). С. 15.

14. Ukraine Report 2025: European Commission Staff Working Document (SWD (2025) 759 final). Brussels, 4.11.2025. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecde7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf (дата звернення: 17.06.2026).

15. Кулик О., Наумова І., Лубенець І. Кримінальна ситуація в Україні в першому півріччі 2025 р. *Юридичний вісник України* (16-31 серпня 2025 р.). № 17 (1550). С. 35–40.

16. Ясинок Д. М. Професійно-правова свідомість суддів та її вплив на правозастосування в усіх видах правосуддя. *Current Challenges in the Development of Law and Public Management and Administration* : International scientific conference (Riga, the Republic of Latvia, March 4–5, 2026.). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2026. С. 29–31. DOI https://doi.org/10.30525/978-9934-26-674-4-6

17. Jukier R. The Impact of the Legal Traditions n Quebec Procedural Law: Lessons from Quebec's New Code of Civil Procedure. *La Revue du Barreau Canadien. 2015.* Vol. 93. P. 1–39.

Дата першого надходження статті до видання: 02.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 16.11.2026